

BUDAPEST
KÖNYVTÁR

Φ 51683

1972 MÄR 0 7

Jelenő 1964

JELENTÉS AZ EGYETEMI KÖNYVTÁR 1964. ÉVI MUNKÁJÁRÓL.

Könyvtárunk 1964. évi munkáját általánosságban a főfeladatoknak az eddigi mennyiségi és minőségi szinten való zökkenés- és fel-tűnésmentes elvégzése jellemzi. Egyre súlyosbodó negativumként ne-hezedik viszont az intézményre az a körülmény, hogy az új raktári és hivatali férőhelyek megteremtésére irányuló törekvéseink egyre nagyobb nehézségekbe ütköznek, elsősorban a már elfogadott beruhá-zási feladatainknak műszaki kapacitás hiányából való nyomasztó el-huzódása vagy meghiusulása miatt. Ami a nehézségek egyik részét, az olvasótermi férőhelyek hiányát illeti, ezen átmenetileg talán enyhíteni fognak nálunknál szerencsésebb más könyvtáraknak terve-zett építkezései; egyrészt az Orvosegyetemi Könyvtár Ullői-uti építkezései, másrészt a Széchenyi Könyvtárnak és a MTA Könyvtárának készülő monumentális új építményei.

Mivel azonban mindez nem segít raktári férőhely gondjainkon s így e vonatkozásban saját építkezéseinkre vagyunk utalva: ezek-nek elhuzódása alatt is gondoskodnunk kell rendes évi gyarapodásunk férőhelyének biztosításáról. Ennek egyetlen hatalmunkban álló útja a Könyvtár "felesleges" állományának szakszerű selejtezése. Ma még (mint erre néhány éve már többször utaltunk) ennek legfőbb akadá-lya az az országosan és hivatalosan is eluralgó téves felfogás, mely a könyvtárak teljesítményét, tekintélyét, szakmai és políti-kai rangját, fejlődésének mértékét döntő módon mennyiségi tényezők-ben látja és egy nagy, de rossz könyvtárat óhatatlanul elébe helyez egy kisebb, de jó könyvtárnak. Ilyen körülmények között a legszak-szerűbb, legésszerűbb állománycsökkentés is a "visszafejlesztés" vádját idézi a kezdeményező könyvtár fejeire. Pontos feladatunknak tekintjük tehát az ésszerű állományredukció elveinek gondos kidol-gozását és a vonatkozó téves szakmai- és közfelfogás gátjának át-törését. Jelentésünk bevezetőjében csupán felvetjük ezt az akuttá vált központi problémát; további kifejtése éves terveinkben fog majd szerepelni.

Általában az ezévre szóló és a Raktári Tanács által jóváha-gyott tervfeladatainkat a teljesítés szempontjából három csoportba sorolhatjuk.

Azokat a feladatokat, amelyek teljesítése nem kívánta meg a Könyvtáron kívül álló tényezők közreműködését, tulnyomó részben megvalósítottuk. Az állományrevízió vonalán befejeztük a Gc (iro-dalomtörténet) szak revízióját és elkészítettük az Fa (filozófia) szak helyrajzi katalógusát. Az olvasótermi kézikönyvtár betürendes és helyrajzi katalógusának revízióját elindítottuk és ezzel előké-szítettük a kézikönyvtár újabb modernizálását. Különgyűjteményeink közül az RMK I. és RMK II. (1711 előtt Magyarországon megjelent mű-vek) címfelvételeit revideáltuk és a revideált katalóguslapokat be-osztottuk alapkatalógusunkba. Tervünkben szerepelt a szocialista országok könyvtáraival való együttműködés az ateista-valláskritikai dokumentáció terén. Ennek megvalósítása érdekében együttműködési e-gyezményt kötöttünk a jénai Friedrich Schiller Egyetem Tudományos

Ateizmus tanszékével. Ezenkívül terven felül összeállítottuk a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Filozófiai Intézetének felkérésére az Intézet kiadásában megjelenő nemzetközi esztétikai bibliográfia számára a magyar esztétikai irodalom bibliográfiáját.

Kevésbé kedvező a helyzet kiadványaink terén, ahol a kiadó-vállalat késedelmes munkája általában időbeli elcsuszást okozott a tervvel szemben. Évkönyveink II.kötete, bár szintén késett, de legalább a tervév legvégén mégis elhagyta a nyomdát. Viszont két másik erre az évre tervezett kiadványunk - "A XI-XIV.századi eretnekmozgalmak bibliográfiája" és "A nemzetközi ateista-valláskritikai folyóiratcikkbibliográfia" 2.füzete csak 1965 januárjában jelent meg.

Végül a legrosszabbak az eredmények tervfeladataink harmadik csoportjában, a gazdasági jellegű feladatok terén. A férőhely és a munkahelyek megnövelését szolgáló belső építkezések távlati tervéhez a tervdokumentációt vállalati kapacitás hiánya miatt nem sikerült elkészíttetnünk. Mikrofilmlaboratóriumunk építése befejeződött ugyan, üzembeállítására azonban a felszerelés beszerezhetetlensége miatt 1964-ben még nem kerülhetett sor. A teher- és személylift építéséhez szükséges hitelt a Beruházási Bank engedélyezte, azonban a kivitelező vállalat az építkezés megindításához nem tudott kapacitást biztosítani. A folyóirattár alagsori helyiségeinek nedves falait többszöri hosszas huzavona ellenére sem sikerült kielégítően rendbehozatnunk. Végül itt említjük meg, hogy nem készíthettük el Könyvtárunk új szervezeti és ügyrendi szabályzatát, valamint a hálózati szervezeti szabályzat végrehajtási utasítását sem, mert ehhez érdemben csak a Művelődésügyi Minisztérium által a típusszabályzatra vonatkozó rendelet illetve utasítás kiadása után foghatunk majd hozzá.

Munkaterületenként a Könyvtár 1964. évi működését az alábbi részletes adatok jellemzik.

1. ÁLLOMÁNYGYARAPÍTÁS

A Könyvtár állománygyarapítási főfeladatát az alábbi munkaterületeken látta el:

I. Központi könyvtári munkaterület.

A Könyvtár állományát a tervezett ütemben gyarapítottuk.

A) A gyarapodás pénzügyi adatai.

a) <u>Főrint hitelkeret:</u>	<u>1963</u>	<u>1964</u>
Hitelkeret	1,021.000.-	1,123.000.-
Felhasználás	857.947.-	1,108.486.-

A devizaköteles könyvanyag szállítása terén az év folyamán az elmúlt évhez képest viszonylagos javulás volt észlelhető. Forintkeretünk tekintélyes volta ennek ellenére lehetővé tette nagyobbarányú belföldi beszerzések lebonyolítását. Az év folyamán beszerzett jelentősebb művekről (ritkaságok, kéziratok) a Magyar Könyvszemle részére beszámolót készítettünk.

b) <u>Devizakeret:</u>	<u>1963</u>	<u>1964</u>
Keret dft.	182.000	220.000
Felhasználás	182.000	220.375
Megtakarítás, túllépés	- -	+375

c) Az összegyárapodás forintértéke:

Vétel útján ft.	857.947	1.108.486.15
Egyéb módon ft.	547.148	374.049.50
Összesen:	1.405.095	1.482.535.65

B) A gyárapodás tételes adatai:

a) A gyárapodás módja szerint (kötetben)

Vétel, előfizetés	6.034	6.383
Kötelespéldány, ajándék, juttatás	9.355	8.190
Összesen:	15.389	14.573

A csökkenés indokolása: Az Országos Széchényi Könyvtártól átvett régi latin anyag lassabb átfutási ideje.

b) A kiadványok jellege szerint:

Könyv	9.524	9.175
Periodikum	3.922	3.572
Aprónyomtatvány	.789	866
Egyéb anyag	1.154	.960
Összesen	15.389	14.573

c) Tudományszakok szerint:

0 Segédkönyvek	1.786	1.849
1 Filozófia	1.264	1.254
2 Ateizmus, vallástörténet	1.589	1.040
3 Társadalomtudományok	2.277	2.061

	<u>1963</u>	<u>1964</u>
4. Nyelvtudomány	554	551
5 Természettudományok	851	786
6 Alkalmazott tudományok	573	538
7 Művészetek	1.152	1.223
8 Irodalomtudomány	3.270	3.099
9 Történelem, földrajz	2.078	2.172
<u>Összesen:</u>	<u>15.389</u>	<u>14.573</u>

d) Nyelvek szerint:

Magyar	6.894	6.736
Orosz	1.149	1.042
Német	2.583	2.490
Angol	1.418	1.427
Francia	938	912
Egyéb	2.406	1.966
<u>Összesen:</u>	<u>15.389</u>	<u>14.573</u>

c) A nemzetközi kiadványcsere adatai:

a) <u>Kiküldött anyag:</u>	Szocialista Tőkés országokba:	Együtt:
Darabszám	583 816	1.399
Forint becsérték	19.795 30.800	50.595

b) Érkezett anyag:

Darabszám	556 1.396	1.952
Forint becsérték	16.750 40.436	57.186

c) A cseretársak adatai:

	<u>1963</u>	<u>1964</u>
Ország	28	34
Intézmény	104	113

D) Az 1964 évre megadott tervszámok teljesítése:

	<u>Tervszám</u>	<u>Teljesítés</u>
1) Leltározás a hely- számos naplókban	18.000	14.573
2) Leltározatlan gyara- podás	750	800
3) Állománycsökkenés	600	335
4) Külföldi rendelések		
a) könyv	1.860	1.892
b) folyóirat	989	1.213

	<u>Tervszám</u>	<u>Teljesítés</u>
5) Érkezett periodikumok (drb)	22.000	25.884
6) Nemzetközi kiadványcsere		
a) kiküldött(darab)	2.500	1.399
b) érkezett(darab)	2.500	1.952
7) Szerelés (darab)	14.500	14.573
8) Átadás (darab)	14.500	14.573

A Könyvtár könyvkötészete az 1962-64 évek folyamán az Országos Széchenyi Könyvtártól kapott kb. 3.000 drb állami tulajdonba jutott könyvanyagból 2.804 darabot fertőtlenített. Ezek feldolgozása kb. 20%-ban megtörtént.

A számlavisszavezetési munkálatok eredményeként az 1957-63. évi tételek 99%-ban rendeződtek.

II. Összegyetemi munkaterület.

Az osztály feladata a vidéki tudományegyetemek és pedagógiai főiskolák, valamint a budapesti Gyógypedagógiai Főiskola devizakereteinek nyilvántartása, a rendelések továbbítása is.

A) <u>A nyilvántartott devizakeret adatai</u>	<u>1963</u>	<u>1964</u>
Keret	472.000	494.000
Felhasználás	440.000	488.274
Megtakarítás, túllépés	-32.000	-5.726
B) <u>Továbbított rendelések (könyv és periodikum)</u>		
Tervszám	4.200	3.500
Tényszám	3.430	4.231
Több, kevesebb	- 770	+ 731

2. FELDOLGOZÁS

Az osztály zökkenőktől mentesen végezte munkáját, ugyanazon keretek között, mint az előző évben. Lemaradás a beszerzés üteme mögött az egész év folyamán nem mutatkozott, valamennyi feldolgozási kategóriában - az egyes műveknél, periodikáknál, folyóiratoknál és az intézeti anyagnál egyaránt - torlódás nélkül került katalógizálásra az újonnan beszerzett anyag. Ebben az évben is sikerült tehát fenntartanunk azt az 1949.évi reform segítségével elért állapotot, hogy Könyvtárunknak ömlesztett könyvanyaga egyáltalában nincsen.

Az elvégzett munka mennyisége feldolgozási kategóriánként:

	1964 évi tervszám	1964 évi tényszám	Különbözet 10-ban
Első példányok darabszáma a futószalagon	11.500	12.185	+ 6
Együttfutó példányok, régi példányok egyidejű rekatalogizálása	800	1.302	+ 62,7
Egyéb rövid uton katalogizált darabok	400	187	- 53,3
Folyóiratok kötetszáma	7.000	9.214	+ 31,6
Egyéb periodikumok kötetszáma	4.500	4.394	- 2,3
Központilag katalogizált hálózati anyag, első példányok	2.200	1.750	- 20,5
Ugyanaz, együttfutó példányok	100	249	+149,0
Egyetemi jegyzetek	200	323	+ 61,5
Mikrofilmek	100	28	- 72,5
Duplumraktárba helyezett darabok	1.200	1.055	- 12,1
Összesen:	28.000	30.687	+ 9.6% 10

Miután a Könyvtárnak ömlesztett anyaga ninosen, az itt felsorolt 10 feldolgozási kategória legtöbbször a teljesítmény mennyiségi alakulása független az osztály igyekezetétől, s egyedül a beérkező anyag mennyiségétől függ. Ha ez nem egyezik a mennyiséggel, amelyet a tervben tapasztalati adatok alapján előirányoztunk, akkor tévyszámaink és tervszámaink között szükségszerűen eltérésnek kell mutatkoznia, s ez az eltérés további magyarázatra vagy igazolásra nem szorul. Egyedül a futószalagon feldolgozott első példányoknál, valamint a folyóiratoknál és az egyéb periodikumoknál más a helyzet: ezeknél az osztály a kurrens anyag feldolgozása mellett állandóan rekatalogizálást is végez, s így teljesítményét a kurrens gyarapodás mértéke által megszabott határon túl is fokozhatja. A három kategória két fontosabbikánál, a futószalagnál és a folyóiratoknál, ebben az évben említésre méltó túlteljesítést értünk el a tervvel szemben, csak a harmadiknál mutatkozik egészen jelentéktelen lemaradás. Ugyanez a túlteljesítés tükröződik a feldolgozott anyag végösszegében, valamint a rekatalogizálásnak - 12.056 db. - az előirányzatot több mint 20%-kal meghaladó mértékében.

A feldolgozás munkájánál ezévbén is nagy gondot fordítottunk katalógusaink tradicionálisan magas színvonalának fenntartására, s igyekeztünk katalogizálási módszereinket továbbfinomítani, így pl. az általános utalások körének növelésével és bizonyos melléklapok helyett általános utalások alkalmazásával. Emellett decemberben elhatároztuk az átfutási idő megrövidítését. Azt kívánjuk elérni, hogy gyarapodásunk új anyagánál (az utolsó 5 év folyamán megjelent könyvek) az átfutás munkahelyenként ne vegyen több időt

igénybe egy napnál; a betegségekre, más elfoglaltságokra stb. való tekintettel 50-100-os türeést irányzunk elő. Ugy számítunk, hogy ezt a célt a feldolgozás első fázisában (a könyvnek a raktárba kerüléséig) 1965 január végére, a második fázisban (sokszorosítás, katalógusszerkesztés) február végére fogjuk elérni. A munka folyamatosságát az 5 évnél régibb könyvek és a rekatalogizált anyag biztosítja, melyekből minden munkahely kisebb tartalékot képezhet.

A szakozó csoport létszámában az év folyamán bekövetkezett változások nem tették lehetővé, hogy a kurrens feladatokon kívül más időszerű munkákat is elvégezzünk. A kurrens szakozási feladatokat azonban a csoport a jelentős nehézségek ellenére is elvégezte.

A katalógus-szerkesztés terén egy tekintélyes volumenű be nem tervezett munkát is elvégeztünk: ellenőriztük, hogy a háborus károk és az egyéb selejt-naplózott tételek feljegyzése az alapkatalógusban hiány nélkül végrehajtott-e.

A helyrajzi katalógus szerkesztése és az állományrevízió vonalán a munka a tervnek megfelelően haladt. A Ga szak (világtörténet) revíziójának utolsó ellenőrzését elvégeztük, s a revízió jegyzőkönyve is elkészült. A Gc-szak (irodalomtörténet) revíziója érdemben befejeződött, már csak az eredmények utolsó ellenőrzése és a jegyzőkönyv felvétele van hátra. Az Fa-szak (filozófia) helyrajzi katalógusa elkészült, sőt terven felül már a raktári helyzet felmérésének nagyobbik részét is elvégeztük.

3. OLVASÓSZOLGÁLAT

Az előző évekhez hasonlóan az elmúlt esztendőben is forgalmunk további növekedéséről számolhatunk be. Ezt a növekedést a beiratkozott olvasók, elsősorban az egyetemi hallgatók és a kutatók számának állandó gyarapodása okozza, jelezve, hogy könyvtárunk fokozódó mértékben tölti be az egyetemi könyvtári funkcióját: a felsőfoku oktatás és az egyetemen folyó tudományos kutatás segítője. (1964-ben 6.550 személy iratkozott be; ebből: 4.348 egyetemi hallgató, 546 egyetemi oktató, 468 munkás és 377 tud. kutató.)

Kölcsönzési forgalmunk az 1963 évihez viszonyítva emelkedett (1963-ban 40.136 kölcsönző és 84.276 könyv, 1964-ben 42.692 kölcsönző és 86.318 kölcsönzött könyv.) Az 1963-ban bevezetett kívánságnapló nagyban elősegítette a közönség igényeinek gyors kielégítését. Az év elején elkészült Utmutató, amelyet minden beiratkozó megkap, megkönnyítette számukra, elsősorban a beiratkozó elsőéves hallgatók számára az eligazodást. A közönségszolgálat munkáját megnehezítette a telefonközpont rossz állapota.

A folyóiratolvasó munkájában csupán az okozott némi nehézséget, hogy a raktárátépítések miatt ideiglenesen elhelyezett folyóiratokhoz nehéz volt hozzáférni, s így az ezekre a folyóiratokra irányuló kívánságok csak lassabban voltak kielégíthetők.

Az olvasóteremben változatlanul komoly gondot okozott a férőhelyhiány, amely különösen a vizsgaidőszakokban (január, május-junius) mutatkozott erősen. A bölcsészkar nagy olvasóterem megnyitása nem enyhített – legalábbis eddig – a zsúfoltságon. Az ideológiai és politikai oktatás színvonalának és a világpolitikai események iránti érdeklődésnek öröndetes emelkedését mutatja a marxista-leninista művek forgalmának ezévi 10⁰%-os növekedése.

A forgalom összefoglaló adatai:

	1963-ban		1964-ben	
	látogató	kötet	látogató	kötet
Olvasóterem	59.433	85.769	60.547	89.032
Kölcsönzés	40.136	84.275	42.692	86.318
Folyóiratolvasó	8.555	24.094	8.074	20.087
Tanári kutató	2.463	12.559	2.314	10.210
Összesen	110.587	206.697	113.627	206.247

A beiratkozott olvasók foglalkozás szerinti megoszlása:

	1963-ban	1964-ben
Egyetemi hallgató	4.010	4.348
Egyetemi oktató	492	546
Munkás	485	468
Tudományos kutató	280	377
Író	140	153
Könyvtáros, levéltáros	120	140
Tanár	180	134
Mérnök	135	107
Orvos	115	85
Egyéb	273	192
Összesen	6.230	6.550

A beiratkozott egyetemi hallgatók szakok szerinti megoszlása:

ELTE Bölcsészkar	1.862
ELTE TTK	1.032
ELTE ÁJK	492
Orvostud. E.	380
Műszaki E.	304
Ped. Főisk.	102
Hittud. Főisk.	32

Közgazdaságtud.E.	24
Agrártud.E.	20
Gyógyped.Főisk.	20
Színműv.Főisk.	16
Felsőfoku Techn.	16
Zeneműv.Főisk.	14
Kertészeti Főisk.	12
Testn.Főisk.	10
Állatorvostud.E.	8
Képzőműv.Főisk.	4
Összesen	4.348

Olvasóink kategóriánkénti megoszlása az olvasóteremben:

	1963-ban	1964-ben
Egyetemi hallgató	54.763	56.915
Dolgozó	4.248	3.248
Egyéb	422	384
Összesen	59.433	60.547

Az olvasóteremben olvasott művek megoszlása:

a) szakok szerint	1963-ban	1964-ben
0 Segédkönyvek	7.926	5.204
1 Filozófia	3.879	3.435
2 Vallástörténet, ateizmus	326	133
3 Társadalomtudományok	8.920	9.289
3K Marxizmus-leninizmus	5.901	6.525
4 Nyelvtudományok	9.813	9.919
5 Természettudományok	18.035	20.183
6 Műszaki tudományok	3.738	2.873
61 Orvostudomány	10.070	11.739
7 Művészet	1.632	1.675
8 Irodalomtudomány	10.782	13.816
9 Történelem, földrajz	4.747	4.241
Összesen	85.769	89.032

b) jelleg szerint

Olvasótermi anyag	41.879	44.417
Könyvtári jegyzet	3.845	2.886
Polyóíratok	63	72
Segédkönyvtári anyag	1.344	155
Nagyraktári anyag	2.139	2.024
Saját könyvek	37.499	39.478
Összesen	85.769	89.032

Kölcsönzési szolgálatunk különleges ága a könyvtárközi kölcsönzés: ennek forgalmi adatai az alábbiak:

	1963-ban	1964-ben
a) Igénylő intézmények száma	1.062	1.464
b) Igényelt művek száma bel- és külföldről	1.585	2.137
c) A könyvtár kért:		
belföldről	122	99
külföldről	189	168

A Könyvtár által igényelt művek számának csökkenése a kutatók külföldi utazási lehetőségeinek növekedésével magyarázható.

4. KÉZIRAT- ÉS RITKASÁGTÁR

A kézirattár 132 egységgel gyarapodott. Ebből 82 kötet gépírásos disszertáció (egyetemi és TMB dissz.), 53 egység pedig egyéb anyag. Utóbbiak sorában megemlítendő egy a XV. század első feléből származó naptárszámitással foglalkozó kódex, egy 1633-ban kezdett céh-jegyzőkönyv fegyverkovács inasok felvételéről és Kazinczy Ferenc sajátkezű kézirásában "A természet ekonomiaja" című munka. A gyarapodáshoz tartozik Ilosvay Lajos egyetemi tanár hagyatéka és Varjas Sándor marxista filozófiatörténete 1926-29-ből.

A beérkezett új anyag feldolgozása folyamatosan történt. Emellett rekatalogizálásra került a kézirattár C (közgazdaság) és D (orvostudomány) szakja. Így a kézirattár tíz szakja közül hatról tudunk a kutatók rendelkezésére bocsájtani korszerű betűrendes kartonkatalógust.

A Szimonidesz-féle kéziratok feldolgozása és selejtezése folytatódott, és 53 kötegről készült el ideiglenes felvétel. A teljes anyag ideiglenes felvételének elkészülte után az anyagot tárgykörök szerint fogjuk csoportosítani, s a végleges felvétel csak ezután készíthető el, de a kutatók már használhatják az ideiglenesen feldolgozott anyagot is.

A ritka könyvek gyűjteménye 449 kötettel szaporodott, de ennek csak kb. negyede új szerzemény, a többit a nagyraktárból emeltük ki. Az új ösnyomtatványok száma 5, az egész gyűjtemény kötettszáma ezzel elérte az 1130-at. Az RMK gyűjtemény nagysága: (zárójelben az 1964 évi gyarapodás) RMK I: 679 (3), RMK II: 843(11), RMK III: 817 (13), összesen 2339 (27). Az új szerzemények közt megemlítendő a Bécsben 1704-ben megjelent "Officia propria sanctorum patronorum regni Hungariae" című Szabó Károly által nem ismert mű és egy Szabó által ugyancsak nem ismert 1600-han megjelent Pázmány-mű fotómásolata.

Tovább folyt a Vetustissima gyűjtemény (1501-1550 közt megjelent művek) kiépítése. 1964 évi besorolás: 352; a gyűjtemény

állaga 2360 mű hozzávetőlegesen 2700 kötetben.

Az egyéb különgyűjtemények évi gyarapodása: MV (magyar vonatkozású régi nyomtatvány) 21, Metszetszoba 11, Párttörténet 3, Rar.Hung. 22, Rem.pol. 7 kötet.

Az alapkatalógus teljesebbé tétele érdekében az RMK I. és II. (1711 előtt Magyarországon megjelent művek) gyűjteménybe tartozó művek katalóguscéduláit ide osztottuk be. Tekintettel arra, hogy alapkatalógusunk felvételi szabályzata nem teljesen egyezik az RMK felvételek alapjául szolgáló Szabó Károly-féle gyakorlattal, igen sok esetben új felvételt kellett készíteni, vagy átalkítani a régit. Az év folyamán állományrevíziót tartottunk az ősnomtatványtárban, a Rem.pol. és a Rem. erotica szakban.

A metszetgyűjtemény 577 darabbal szaporodott. Tekintettel arra, hogy olvasóink a nem arckép jellegű metszeteket nálunk csak igen ritka esetben keresik, megfontolandó, hogy a jövőben folytassuk-e metszetgyűjteményünk gyarapítását.

A mikrofilmtár gyarapodása: 8 tekercs kéziratokról és 66 tekercs könyvekről. (= 8 kézirat, 66 könyv.)

Tovább folytattuk - bár a második félévben erősen csökkent keretek között - a ritkaságtár anyagának állományvédelmi filmezését. Elkészült 288 kötet kéziratról 468 tekercs film. A filmek nagy részét az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ készítette. A részünkre végzett filmezést az év vége felé saját munkájuk megnövekedése miatt fokozatosan csökkentették és december 31-ével végleg leállították. A Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára térítéses alapon vállalta a filmezés egy részét. A felvételeknek csak egy részét tudtuk diáztatni, mert az Országos Széchényi Könyvtár, amely részünkre a diafilmeket készíti, csak kb. 50.000 kockát vállalt kapacitáshiány következtében, s így kb. 65.000 kocka lemaradás mutatkozik a diázásban. Elvégeztük 240 nagytekercs régebben felvett mikrofilm revízióját. (kb. 1100 mű)

Intézmények és kutatók részére 68 esetben 4.936 kockát filmeztettünk le.

5. TÁJÉKOZTATÓ- ÉS BIBLIOGRÁFIAI SZOLGÁLAT.

Az egyik dolgozónak más osztályra való áthelyezése a teljesítményben is éreztette hatását. Résztvettünk a felsőoktatási szakirodalmi tájékoztató társadalomtudományi sorozatának anyaggyűjtő munkáiban a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtárával és az Országos Pedagógiai Könyvtárral együtt. (Címe: Felsőoktatási szakirodalmi tájékoztató. A sorozat. A kiadvány eddigi visszhangja igen jó.) A közös munka eredménye a sorozat összevont 1-2 számának megjelenése.

A nemzetközi ateista-valláskritikai folyóiratcikkbibliográfia 1961-1962 évi anyagának összegyűjtése megtörtént. Megjelenését hátráltatta a Tankönyvkiadó Vállalat, mert az 1961 év anyagát tartalmazó füzetet korrektúra nélkül sokszorosította és így azt a benne maradó hibák miatt újra kell sokszorosíttatni.

A tervben szerepelt a szocialista országok könyvtáraival való együttműködés az ateista-valláskritikai dokumentáció terén. Ennek megvalósítása során együttműködési egyezményt kötöttünk a jénai Friedrich Schiller Egyetem "tudományos ateizmus" tanszékével. Könyvtárunk vállalta, hogy 1965 áprilisig elkészíti az 1960-1964-ig Magyarországon megjelent ateista irodalom bibliográfiáját. A bibliográfia a jénai egyetem "Atheistische Forschungen" című kiadványában fog megjelenni.

Az Institut International de Philosophie kiadásában megjelenő "Bibliographie de la Philosophie"-ban ismertetendő magyar filozófiai könyvek kiválasztása megtörtént, a kiválasztott anyagnak kb. a feléről fog ismertetés készülni 1965-ben, francia nyelven.

A Művelődésügyi Minisztérium Marxizmus-Leninizmus Oktatási Osztálya megbízásából az osztály "Tájékoztató" című folyóirata számára elkészítettük a magyar etikai irodalom bibliográfiáját, mely tartalmazza az 1892-ig megjelent könyveket, az 1892 után megjelent teljes irodalmat (beleértve a folyóiratcikkeket is); valamint az 1945-1964 évek szovjet etikai irodalmának bibliográfiáját.

A Szovjet Tudományos Akadémia Filozófiai Intézetének felkérésére összeállítottuk a magyar esztétikai irodalom válogatott bibliográfiáját, mely nagy tetszéssel találkozott és teljes egészében meg fog jelenni a Szovjet Filozófiai Intézetének kiadványaként.

A XI-XIV. századi eretnekmozgalmakról szóló bibliográfia megjelenését a nyomda 1964 októberére ígérte, a korrekturák időben elkészültek, de a megjelenés ideje 1965 januárra tolódott el.

Decemberben került ki a nyomdából Könyvtárunk évkönyvének második kötete, amely 25 és fél szerzői iv terjedelemben 17 dolgozónk tanulmányát közli.

6. HÁLÓZATI KÖZPONTI MUNKA.

Könyvtárügyi jogszabályaink értelmében a Könyvtár az Egyetem könyvtári hálózatának központja. Az e feladatkörből származó teendőket (a címfelvétel és sokszorosítás kivételével) a szerzeményi osztály látta el.

Az év folyamán Egyetemünk Rectori tanácsa megtárgyalta a Könyvtár előterjesztését a hálózati munkával, ill. az egyetemi könyvtárhálózat helyzetével kapcsolatban. Ugyanebben a tárgyban megbeszélést folytatott az Egyetem vezetősége a Művelődésügyi Minisztérium

könyvtári osztályával. E megbeszélések nyomán a Könyvtár megbízást kapott arra, hogy az egyetemi könyvtárhálózatban szükséges reformokat illetően javaslatokat készítsen. A javaslatot december 22.-én felterjesztettük. A folytatott megbeszélések során a hálózat problémáival kapcsolatban bizonyos mértékű javulás észlelhető; megállapítható azonban, hogy a hálózati ügyek egyetemi értékelése (szakkönyvtárosok kinevezése, állománybiztonság, előzetes véleménykérés könyvtári szakkérdésekben) még mindig nem érte el a szükséges mértéket.

A) Az egyetemi devizakeret adatai:

	<u>1963-ban</u>	<u>1964-ben</u>
Keret (dft)	346.000	386.000
Felhasználás (dft)	376.321	391.759
Tullépés	+30.321	+5.759

B) Kiküldött rendelések:

Könyv (rendelőlap)	1.784	1.675
Periodikum	2.301	2.405

C) Érkezett anyag:

Könyv (drb)	2.047	1.928
Periodikum	17.013	18.330

D) Az 1964 évre megadott tervszámok teljesítése:

	<u>Tervszám</u>	<u>Tényszám</u>
1) Kiküldött rendelések		
a) könyv (drb)	2.000	1.675
b) periodikum cím	1.200	1.260
2) Érkezett anyag		
a) könyv (drb)	2.000	2.918
b) periodikum (drb)	16.600	18.336
3) Ellenőrző látogatás	60	73

7. ÁLLOMÁNYVÉDELEM

A könyvkötészet teljesítménye az elmúlt évben a következő volt:

	1963 évi tényszámok	1964 évi tervszámok	1964 évi tényszámok
Bőrkötés	48 drb	60 drb.	63 drb.
Vásznas kötések			
Ujságméret	111 "	10 "	91 "
Folyóiratméret	207 "	130 "	196 "
Könyvméret	552 "	600 "	478 "
Félkeménykötések	425 "	500 "	488 "
Kartonkötések	905 "	900 "	1067 "
Nagyobb javítások	142 "	250 "	126 "
Kisebb javítások	2807 "	2335 "	2773 "
Restaurálások	50 "	60 "	60 "
Konzerválások	1200 "	1200 "	1200 "
Vegyes szakmunka	662 óra	600 óra	294 óra
Egyéb munka	508 "	333 "	415 "
<u>Összes darabszám:</u>	6447	6045	6543
<u>Összes óraszám:</u>	1170	933	709

A házon kívül köttetett könyvek száma a múlt évi 4512 félvászonkötetről 4892 félvászon-kötetre - ebből 4358 folyóirat - emelkedett. Ez 392 kötettel több az előirányozottnál.

8. A KÖNYVTÁR ÉS A DOLGOZÓK PUBLIKÁCIÓI

A) A Könyvtár kiadványai:

Az Egyetemi Könyvtár Évkönyvei II. 1964. Bp., 1964. Tankönyvkiadó. 288 p.

"A Budapesti Egyetemi Könyvtár kiadványai" c. sorozatunkban:
12.sz. Tóth András: A kötelespéldányszolgáltatás története Magyarországon. (Az OKDT-vel közös kiadvány. Bp., 1964. 91 p.

23.sz. Déri Miklósné: A tudományos tájékoztatási igény felmérése. (Az OKDT-vel közös kiadvány) 28 p.

Sajtó alatt:

22.sz. Kulcsár Zsuzsanna: Eretnekmozgalmak a XI-XIV. században; (Bibliográfia.) Bp., 1964. 336 p.

24.sz. Dümmerth Dezső: A budapesti Egyetemi Könyvtár állományának alapjai. 17 p.

B) A Könyvtár dolgozóinak publikációi.

A Könyvtár 25 dolgozójának összesen 82 könyve, tanulmánya és recenziója jelent meg az elmúlt év folyamán. Részletes felsorolásuk az 1964-65 évi Egyetemi Értesítőben fog megjelenni.

A Könyvtár dolgozói közül tizennyolcan heti 1 napi kutató-időkedvezményben részesültek.

9. KAPCSOLATOK, EGYÜTTMŰKÖDÉS

Nemzetközi kapcsolataink az elmúlt évben örvendetes fejlődést mutattak. Mátrai László a Könyvtár igazgatója, akadémikus, egyetemi tanár a Magyar Tudományos Akadémia elnökének képviselőjeként résztvett áprilisban a római Accademia dei Lincei Galilei-ünnepségein; az Institut International de Philosophie által szeptemberben Aquilában rendezett XIV. Nemzetközi Filozófiai Kongresszuson és ezzel egyidőben az IFLA (International Federation of Library Associations) római közgyűlésén, valamint októberben az "Itáliai humanizmus keleteurópai hatásai" címmel Spoleto-ban rendezett konferencián ahol "The influence of Italian "Averroism" in 16th century Hungary" címmel előadást tartott. A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának meghívására és vendégeként október végén filozófusdelegációt vezetett a Szovjetunióba. A Szovjet Tud. Akad. Filozófiai Intézetében két előadást tartott: "F. Kafka művészetének világnézeti problémái" valamint "A magyar filozófia történeti kutatásának helyzete" címmel. Egyetemünk és a jénai Fr. Schiller egyetem közötti együttműködési egyezmény keretében a Műv. Min. kiküldetésében december elején Jénába utazott és a tudományos ateizmus tan-
szék vezetőjével, Olof Klohr professzorral az ateista propaganda-
munka és dokumentáció kiszélesítése érdekében együttműködési munkaprogramot állított össze és irt alá.

Könyvtárunk dolgozói közül a Műv. Min. kiküldetésében rövid tanulmányutak keretében dr. Kenyeres Imréné osztályvezető h. a Lengyel Népköztársaságban, dr. Tóth András osztályvezető és Pálvölgyi

Endre osztályvezető h. pedig a Német Demokratikus Köztársaságban tanulmányozta a tudományos könyvtárak munkáját.

Az év folyamán könyvtárunkat a következő külföldi professzorok, tudományos kutatók és könyvtárosok keresték fel: Prof. M. Findlay, a University of London, King's College filozófia professzora; C.F. Eccleshare, a Cambridge University Press munkatársa; A. Hale, a McGraw Hill Publ. Company munkatársa; Prof. A. Sauvageot, a párizsi École Nationale des Langues Orientales Vivantes-on a magyar és finn nyelvek professzora; G. Barley és B.B. Banay, a Manchester Public Library igazgatója és helyettese; dr. E. Casamassima, a római Biblioteca Nazionale kéziratárának vezetője, valamint az olasz könyvtárigazgatói küldöttség többi tagjai; P. Molatin, a novi-sádi Biblioteca Matica Srpska igazgatója és Anica Kaians, a Matica Srpska könyvtárosa; dr. M. Werner, a Catholic University of America, Washington, könyvtártani tanszékének professzora és E.C. Swiger, a Library Service Center State Dpt. of Education igazgatója; dr. J. Orne, a Univ. of North Carolina könyvtárának munkatársa; Paul Poindron, a párizsi "Direction des Bibliothèques" osztályvezetője, valamint az 1964 októberében Budapesten rendezett EID könyvtári és dokumentációs bizottság ülésén résztvevő külföldi delegátusok; Prof. E. Winter, az NDK Tud. Akadémiájának tagja, történész professzor; Prof. J.P. Danton, az Univ. of California, Berkeley, könyvtári tanszékének a vezetője; dr. G. Pomassl, a lipcsei Deutsche Bücherei bibliográfiai osztályának vezetője; dr. S. Sekou, geológus, Conakry, Guinea; dr. M. Mishra, fiziológus aspiráns (India, Orissa állam)

Mátrai László a Magyar Tud. Akadémia II. osztályának osztálytitkára, több akadémiai bizottság elnöke és tagja, a párizsi Institut International de Philosophie tagja, a Magyar Könyvtárosok Szabó Ervin Körének elnöke, a Világosság c. ateista folyóirat főszerkesztője. A Könyvtár dolgozói közül az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács és a Magyar Tud. Akadémia Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottsága, valamint ezek albizottságainak a munkájában a munkatervben feltüntetett módon a következők vettek részt: Mátrai László, Domanovszky Ákos, Tóth András, Kenyeres Imréné, Pálvölgyi Endre és Keresztényi József. Domanovszky Ákos elnöke az OKDT Katalógizálási Bizottságának, résztvett a címfelvételei szabvány átdolgozására alakult szabványügyi bizottság munkájában; Tóth András titkára az egyetemi könyvtárigazgatók kollégiumának, résztvett a könyvexportot ellenőrző különbizottság, az egyetemtörténeti és levéltári szakbizottság, a szakszervezetközi könyvtári bizottság munkájában, valamint november hó végén Szolnoki Rezső osztályvezető helyettesével együtt az Országos Evangélikus Könyvtárat felülvizsgáló Bizottság munkájában. Szikszay Dénes résztvett az ETO második magyarnyelvű rövidített kiadásának szerkesztési munkálataiban.

Mátrai László az egyetemi, Tóth András a muzeumi és egyházi könyvtárak szakfelügyeletét látta el.

10. SZEMÉLYZETI KÉRDÉSEK

Személyzeti téren az év folyamán az alábbi változások történtek:

- a) Eltávozott: Menich Ferencné takarítónő (hozzájárulással kilépett I.10.)

Dezső László tud. főmunkatárs (áthelyezés MTA Nyelvtud. Intézetébe, IV.15.)

Kádár István kézbesítő (áthelyezés M. Rádió és Televízió, IV.16.)

Hunyady Piroska csoportvezető (nyugdíjazás V.31.)

Kaszás István raktárvezető (nyugdíjazás VI.31.)

Palovecz Jánosné gyakorlati (áthelyezés XIII. ker. Tandós oktatási osztálya, VIII.15)

Török Andrásné ruhatáros (nyugdíjazás XI.1.)

- b) Új alkalmazások: Turóczy Imréné takarítónő (I.10.)

Berodi Judit könyvtáros II. (VIII.1.)

Láng József könyvtáros I. (VIII.1.)

Hölvényi György könyvtáros I. (VIII.1.)

Kabai György raktáros (VIII.1.)

Granasztói György szerző alk. (VIII.15%)
(könyvtáros I. kinevezés XII.1.)

Börcs Lászlóné raktáros (XI.1.)

A Könyvtár állandó és időszakos alkalmazottainak létszáma:

	1963-ban	1964-ben
I. Vezetés, titkárság (igazgató, helyettes, titkárság, gazdasági csoport, kisegítők)	12,5	12,5
II. Szerzeményi osztály	11	11
III. Feldolgozó osztály (szakozás, címléírás, revízió, sokszorosítás, könyvkötészet)	28.	28

	1963-ban	1964-ben
IV. Közönségszolgálat (kölosönző, olvasóterem, folyóirattár, raktár)	18	19
V. Tudományos osztály (tájékoztató szolgálat, kutatóterem, bibliográfiái csoport, mikrofilm-tár)	8.5	8.5
VI. Idegen munkahelyen dolgozók	1	-
Összesen	79	79

Az egy főre jutó alapfizetés alakulása:

1963-ban	2.026.- Ft
1964-ben	1.983.- Ft

Mátrai László igazgatónak a művelődésügyi miniszter a rektor előterjesztésére 1964 július 1.-i hatállyal a címzetes egyetemi tanári címet adományozta.

Az év folyamán 50 dolgozónk béremelésben, 11 dolgozónk pedig előléptetésben részesült. Jutalmat 67 dolgozónk kapott 20.750.- Ft. értékben, segélyt pedig 32 dolgozónk összesen 7.950.-Ft. értékben. Jubileumi jutalmat 3 dolgozó kapott 9.334.-Ft. értékben.

11. IDEOLÓGIAI OKTATÁS ÉS SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉS.

Az ideológiai oktatás keretében Pelle József párttitkár részletes beszámolót tartott a márciusban Pécsen rendezett országos etikai konferenciáról.

A szakmai továbbképzés keretében dr. Tóth András osztályvezető és Pálvölgyi Endre osztályvezető h. részletes beszámolót tartottak az NDK-ban tett tanulmányutjaikról.

Rajnai Béla párttitkár helyettes a Marxizmus-Leninizmus esti egyetemén, Sziklai Imréné kiegészítő orosz nyelv tanári képzésben vett részt, Tóth József pedig a dolgozók esti középiskoláját vezette el. Kabai György a dolgozók esti általános iskoláját látogatta.

12. KÖLTSÉGVETÉS

	1963-ban	1964-ben
<u>A Könyvtár költségvetése</u>	4,920.000.-Ft	5,198.000.-Ft
<u>Ebből kiadások:</u>		
az állományba tartozók béralapjára	2,140.518.-Ft	2,143.541.-Ft
az állományonkívüliek béralapjára	62.355.-Ft	74.235.-Ft
egyéb személyi kiadásokra	93.376.72Ft	92.880.28Ft
állománygyarapításra	857.946.70Ft	1,108.486.15Ft
egyéb kiadásokra	1,421.909.97Ft	1,727.375.79Ft
	4,575.106.39 Ft	5,146.518.22Ft

A gazdálkodás általános ismertetése:

A könyv- és folyóiratbeszerzés költségvetési előirányzata általában elegendőnek bizonyult. A devizakeret azonban korántsem elégitette ki az igényeket és a szükségletet. Ennek oka a devizaigényes könyvek és folyóiratok árának évről-évre való emelkedése. Feltétlenül indokolt tehát, hogy a devizakeret megfelelő megállapításával az illetékes szervek tegyék lehetővé, hogy az ország egyik legnagyobb tudományos könyvtára legalább a legszükségesebb nyugati könyveket beszerezhesse.

Az előirányzatok tervszerű felhasználása sem sikerült minden tekintetben. A folyóiratraktár alagsori pincehelyiségeinek áthuzódó munkálatai miatt póthitelt kellett kérnünk, s a mikrofilmlaboratórium építése is több hitelt emésztett fel a tervezettnél. A folyóirattár alagsori helyiségeinek vizes falait eddig nem sikerült ki-elégítően szigeteltetnünk. A nedvesedést az egyre akutabbá váló raktári helyhiány miatt elektrooszmotikus eljárással sürgősen meg kellene szüntetni.

A gazdálkodás során következetesen törekedtünk a takarékosagra. Így érhattük el többek között azt, hogy könyvkötésre a tervezett előirányzatnál nagyobb összeget használhattunk fel.

13. A VEZETÉS KÉRDÉSEI

A vezetés folytatta törekvéseit a profilunkból következő igényeknek megfelelő, jó szakemberek felkutatására és munkába állítására, valamint a fiatal munkaerők hivatástudatának és szakmai hozzáértésének fokozására. Továbbra is akadály e téren, hogy a jobb munkaerők másutt (kutató intézetben, egyetemeken) magasabb fizetést kapva nem tudnak ellenállni ez intézmények vonzásának. Akadály

az is, hogy az Egyetemünkön diplomát szerző könyvtárszakos hallgatók sem gyakorlatra nem kapnak hozzánk beosztást, sem róluk tudomást szerezni nem tudunk az elhelyezésük során; mindez előttünk ismeretlen okból történik.

A könyvtári munkafegyelem nem romlott az elmúlt év folyamán, a munkaértekezletek számának tervezett emelése azonban elmaradt, első-sorban időhiány miatt. Gondot okoz a vezetésnek, hogy a gazdasági feladatok önállóságot, aktivitást és az intézmény céljainak teljes megértését és átérzését kívánó része egyre nehezebben valósul meg.

Budapest, 1965. február 15.

dr. Mátrai László
igazgató